

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2019

YEARBOOK

2019

ГОДИНА 10
БРОЈ 13

VOLUME X
NO 13

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2019
YEARBOOK
2019

ГОДИНА 10
БР. 13

VOLUME X
NO 13

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Виолета Димова
вонр. проф. Драгана Кузмановска
проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска
проф. д-р Светлана Јакимовска
доц. д-р Ева Ѓорѓиевска

Редакциски одбор

проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Цанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија
проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси
Караниколова-Чочоровска, доц. д-р Ева Ѓорѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, доц. д-р Даринка Маролова, доц. д-р Весна Коцева, виш
лектор м-р Снежана Кирова, лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор м-р Надица
Негриевска, лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Ѓорѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска
(македонски јазик)

лектор м-р Биљана Петковска, лектор м-р Крсте Илиев, лектор м-р Драган Донов
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип Р. Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD — University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD — University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kkona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neoflt Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxembourg, Luxembourg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD, Prof. Lusi

Karanikolova-Cocorovska, PhD, Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut

Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Ass. Prof. Darinka Marolova, PhD,

Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva,

MA, lecturer Nadica Negrievska, MA, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Petkovska, lecturer Krste Iliev, lecturer Dragan Donev

(English language)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office

Goce Delcev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201 2000 Stip, Republic of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Јазик

Даринка Маролова

НАЧИНИ НА МАНИФЕСТИРАЊЕ НА СИНТАКСИЧКАТА
ПОВЕЌЕЗНАЧНОСТ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК

Darinka Marolova

MANIFESTATIONS OF THE SYNTACTIC AMBIGUITY
IN GERMAN LANGUAGE.....

9

Марија Соколова

ОСНОВНИ НИВОА ВО АСОЦИЈАТИВНАТА ГРАМАТИКА

Marija Sokolova

BASIC LEVELS IN ASSOCIATED GRAMMAR

19

Драган Донеv, Крсте Илиев, Наталија ПопЗариева,

Марија Крстева, Кристина Костова

КУЛТУРОЛОШКИ ИМПЛИКАЦИИ ВО

МЕЃУНАРОДНАТА ДЕЛОВНА КОМУНИКАЦИЈА НА АНГЛИСКИ

Dragan Donev, Krste Iliev, Natalija PopZarieva, Marija Krsteva, Kristina Kostova

CULTURAL IMPLICATIONS IN INTERNATIONAL

BUSINESS COMMUNICATION

27

Билјана Ивановска, Марија Кусевска, Нина Даскаловска

МЕЃУКУЛТУРНИТЕ ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА И

ПРАГМАТИКАТА НА МЕЃУЈАЗИКОТ – НИВНО ПОВРЗУВАЊЕ СО ПРАКТИКАТА

Biljana Ivanovska, Marija Kusevska, Nina Daskalovska

CROSS-CULTURAL AND INTERLANGUAGE PRAGMATICS

RESEARCH AND ITS PRACTICAL IMPLICATIONS

33

Марија Леонтиќ, Деспина Минова

СТРАТЕГИИ ЗА ОДБИВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ОД ГРУПАТА ЗА

ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“

Marija Leontik, Despina Minova

REFUSAL STRATEGIES OF STUDENTS OF TURKISH LANGUAGE

AND LITERATURE AT THE “GOCE DELCEV” UNIVERSITY

39

Книжевност

Кристина Костова, Наталија Поп Зариева, Драган Донеv,

Крсте Илиев, Марија Крстева

АНДРОЦЕНТРИЧНИОТ ГЛАС ВО ДРАМАТА НА ЏОН ОЗБОРН

ОБСРНИ СЕ ВО ГНЕВ

Kristina Kostova, Natalija PopZarieva, Dragan Donev,

Krste Iliev, Marija Krsteva

THE ANDROCENTRIC VOICE OF JOHN OSBORNE'S

PLAY LOOK BACK IN ANGER

53

Наташа Сараfoва

САТИРИЧНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ И ДУАЛИЗМОТ ВО РАСКАЗОТ
„СФИНГАТА БЕЗ ТАЈНА“ ОД ОСКАР ВАЈЛД

Natasa Sarafova

THE SATIRICAL ELEMENTS AND THE DUALISM IN THE
SHORT STORY “THE SPHINX WITHOUT A SECRET“ BY OSCAR WILDE 59

----- *Преведување*

Даринка Маролова, Марина Христовска

СТРУЧНО ПРЕВДУВАЊЕ И ОСНОВНИ ПРИЗНАЦИ НА СТРУЧНИОТ ЈАЗИК

Darinka Marolova, Marina Hristovska

SPECIALIZED TRANSLATION AND BASIC MARKS OF THE
SPECIALIZED LANGUAGE 71

----- *Методика*

Јована Караникиќ, Ева Ѓорѓиевска

КОМПЕТЕНЦИИ И МЕТОДИ ПРИ ЕВАЛУАЦИЈА И ОЦЕНУВАЊЕ
ВО НАСТАВАТА ПО ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ
НА СТРАНСКИ СТУДЕНТИ

Jovana Karanikikj, Eva Gjorgjievaska

COMPETENCES AND METHODS OF EVALUATION IN ITALIAN
LANGUAGE AND LITERATURE COURSES FOR FOREIGN STUDENTS 81

Марија Леонтиќ, Махмут Челик, Барије Ибраимова, Даниела Василева,

Ибраим Мамудов, Нела Попова, Нецла Ибраимова

ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТИЛНИЦАТА ЗА ТВОРЕЊЕ АФОРИЗМИ ЗА
ЖЕНАТА НА УНИВЕРЗИТЕТОТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“

Marija Leontik, Mahmut Celik, Barije Ibraimova, Daniela Vasileva,

Ibraim Mamudov, Nela Popova, Nedzla Ibraimova

EVALUATION OF THE WORKSHOP “CREATING APHORISMS ABOUT
WOMEN” AT THE “GOCE DELCEV” UNIVERSITY 97

НАЧИНИ НА МАНИФЕСТИРАЊЕ НА СИНТАКСИЧКАТА ПОВЕЌЕЗНАЧНОСТ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК

Даринка Маролова¹

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
darinka.marolova@ugd.edu.mk

Апстракт: Предмет на истражување на овој научен труд се основните начини на манифестирање на синтаксичката повеќезначност, повикувајќи се на класификацијата на Агрикола (1968). Притоа егземплярно и аналитички се разработува синтаксичката повеќезначност од тип 1, тип 2 и тип 3, а за поголема прегледност релациите на реченичните членови од секој тип се прикажуваат со помош на зависентен и конституентен дијаграм. Освен тоа се фрла светло и на некои нетипични манифестации на овој феномен и тие се поткрепуваат со примери од германскиот јазик.

Клучни зборови: синтаксичка повеќезначност, синтаксичко значење, зависентни релации

MANIFESTATIONS OF THE SYNTACTIC AMBIGUITY IN GERMAN LANGUAGE

Darinka Marolova¹

¹Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
darinka.marolova@ugd.edu.mk

Abstract. The research subject of this paper are the basic types of syntactic ambiguity, appealing to the classification of Agricola (1968). In this case, the syntactic ambiguity of type 1, type 2 and type 3 is elaborated exemplarily and analytically, and for the sake of greater transparency, the relations of sentence parts of each type are shown by using a dependent and constituent diagram. In addition, some atypical appearances of this phenomenon are being highlighted and supported by examples from the German language.

Key words: syntactic ambiguity, syntactic meaning, dependent relations

Вовед

Текстот, било говорен, било пишуван, се состои од искази кои најчесто се реализираат како реченици. Речениците носат одредени содржини. За да може да се каже дека реченицата поседува значење, не е доволно само да постои извесна количина на зборови дадени по одреден редослед, туку неопходно е и воспоставување на правилни внатрешни релации меѓу реченичните членови. Затоа се вели дека реченичните значења се состојат од значењата на поединечните реченични елементи,

но и од нивните констелации во речениците. Синтаксичкото значење, пак, произлегува од зависните релации меѓу реченичните членови и од видот на нивните синтаксички врски. Вандрушка (Wandruszka, 1997: 19) смета дека синтаксичкото значење на знакот произлегува од неговата функционално определена синтаксичка категорија, која одредува каде може тој да се употреби. Доколку постои можност за повеќе од една семантичка интерпретација на група лексеми кои се меѓусебно комбинирани според одредени синтаксички правила, тогаш се вели дека настапува „синтаксичка повеќезначност“.

Синтаксичката повеќезначност, која Агрикола (Agrikola, 1968:3) уште ја нарекува полисинтаксичност – затоа што формалната база на синтаксичката структура на една реченица, според него, ја чинат синтаксички релевантните значенски компоненти на збороформите и нивните линеарни низи дадени во текстот – произлегува оттаму што со синтаксичката анализа, на комплексните јазични знаци им се припишуваат повеќе од една синтаксичка интерпретација и што според Колер (Koller, 2001: 142) хиерархиските релации во синтагмата или во реченицата не се еднозначни. Со други зборови, синтаксичка повеќезначност се јавува во три случаи и тоа, кога истовремено се воспоставуваат две или повеќе релации на зависност меѓу реченичните членови, кога се воспоставува една релација на зависност, но видот на релацијата меѓу реченичните членови е различен или кога се појавуваат повеќе од една релација меѓу реченичните членови и згора на тоа, видот на овие релации не е еднозначен. Овие три ситуации на појава на синтаксичка повеќезначност во германскиот јазик Агрикола ги нарекува три типа синтаксичка повеќезначност и тоа: основен тип 1, основен тип 2 и основен тип 3, односно мешан тип (Agrikola, 1968: 62).

Со секој од овие три типа поподробно ќе се занимаваме понатаму во овој труд. Притоа ќе се обидеме прегледно и јасно да ги илустрираме врските на зависност кај конкретни примери, повикувајќи се на зависната и конституентната граматика.

Основни типови синтаксичка повеќезначност во германскиот јазик

Како типични манифестации на синтаксичката повеќезначност овде ќе ги образложиме и егземпларно ќе ги анализираме основните три типа според Агрикола (1968).

А. Синтаксичката повеќезначност од основен тип 1, која уште се нарекува и структурна повеќезначност (Meibauer и др. 2002: 165) може да се илустрира со помош на следнава реченица на германски јазик:

Phillip sieht, dass ich renne, obwohl da Nebel ist.

Овде концесивната реченица *obwohl da Nebel ist* може да се однесува и на главната (*Phillip sieht*) и на зависната реченица (*dass ich renne*). Па, како резултат на овие две релации меѓу реченичните членови ќе биде различно и значењето на целата реченица, т.е. *Ich renne trotz des Nebels* или *Phillip sieht trotz des Nebels*.

Б. Дека видот на единствената релација меѓу елементите во реченицата може да биде повеќезначен, кај т.н. синтаксичка повеќезначност од основен тип 2, може да се покаже со следниов пример:

In Paris kann man sich verlieben. (Forgács, 2004: 306)

Овде номиналната фраза *in Paris* може да се смета за предлошки објект на глаголот *sich verlieben* – притоа се очекува да се каже во кого или во што – или како прилошка определба за место, која одговара на прашањето каде може да се врши дејството.

В. Кај синтаксичката повеќезначност од основен тип 3 (мешан тип) постои можност за комбинација на претходните два типа, т.е. постои повеќе од една релација меѓу членовите и згора на тоа видот на релациите е повеќезначен. Ова може да се поткрепи со следниов германски пример:

Über dem Bett hängen lange Leinen.

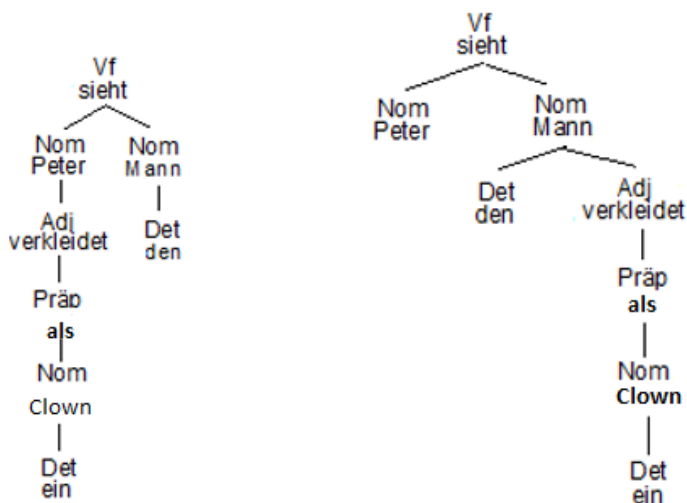
Во германската реченица *lange* може да биде придавски атрибут на именката во множина *Leinen* или прилошка определба за време како независен реченичен член што одговара на прашањето „колку долго?“.

Депендентен и конституентен приказ на основните типови синтаксичка повеќезначност

А. Синтаксичка повеќезначност од основен тип 1

При восприемање на следнава германска реченица *Peter sieht den Mann, verkleidet als ein Clown* се манифестираат две различни ментални претстави кај слушателот/читателот. Првата е дека Петер, кој е маскиран како клоун, го гледа човекот, а втората е, дека Петер го гледа човекот, а човекот е маскиран како клоун. Двете ментални варијанти се резултат на две различни синтаксички анализи, независни една од друга. Според едната, развиениот придавски атрибут се однесува на субјектот, а според другата на објектот. Двете синтаксички анализи можат да се илустрираат со моделите на депендентната и на конституентната граматика. И едната и другата користат дијаграми.

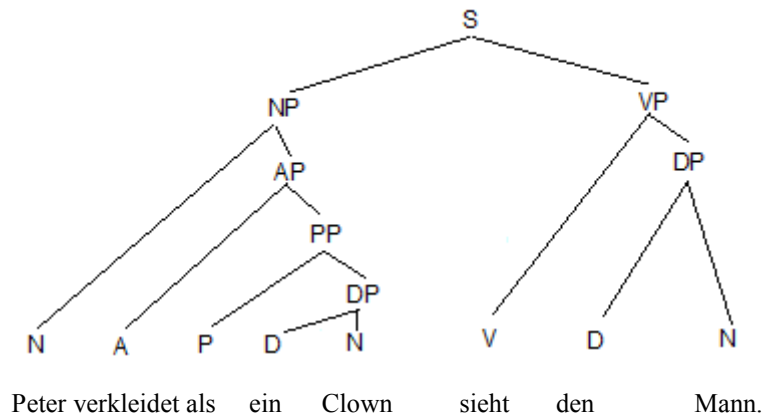
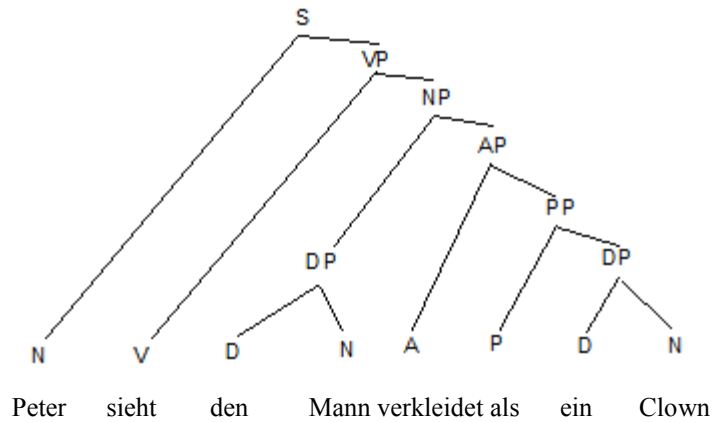
Со помош на депендентните дијаграми¹ структурите на двете варијанти на оваа реченицата се претставуваат на следниов начин:

Peter sieht den Mann, verkleidet als ein Clown.

¹ Депендентните дијаграми се графикони отворени кон едната страна, кои изгледаат како дрвја или корења од дрвја (Welke, 2007: 14), на чии гранки, по правило, стојат одделни зборови или симболи, а во поретки случаи и цели комплекси. На врвот на дрвото најчесто стои личноглаголската форма. Тогаш секој нареден збор зависи од точно определен друг збор од кој пак може да зависат од 0 до x број зборови (Engel, 1988: 21).

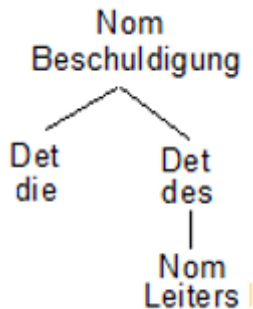
Структурите на двете варијанти на истата реченица можат да се претстават и со помош на конституентната граматика²:

Б. Синтаксичката повеќезначност од тип 2 не манифестира разлики на ниво на површинската, туку само на ниво на длабинската структура (Polenz, 1988: 58). Затоа дијаграмите на двете варијанти нема да покажуваат никакви разлики. Така, и покрај тоа што во синтагмата *die Beschuldigung des Leiters* површински гледано, не постојат

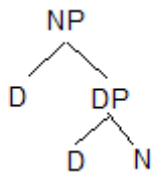
² На гранките од дрвото овде се наоѓаат комплексни симболи, т.е. симболи за зборовни групи. Гранките одозгора надолу се читаат како: „се состои од...“, „може да се разложи на...“ а од долу нагоре како: „се содржи во...“ Конституентната граматика покажува дека и речениците и покомплексните зборовни групи се разложуваат чекор по чекор хиерархиски сè до поединечни зборови и обратно, од поединечните зборови се оди постепено кон посложени зборовни групи, сè до најгорното ниво, до реченицата (Welke, 2007: 17)

никакви разлики во начинот на комбинирање на поединечните делови, сепак се создаваат две различни ментални претстави: дека раководителот обвинува некого (на пр. *die Beschuldigung des Leiters, der alle Mitarbeiter für Verbrecher hält*, т.н. genitivus subjectivus и дека обвинението е насочено кон раководителот, а потекнува од страна на некој друг (на пр. *die Beschuldigung des Leiters, der einen Diebstahl begangen haben soll*.) Прикажано со депендентниот дијаграм може да се забележи дека нема да има разлика кај двете варијанти:

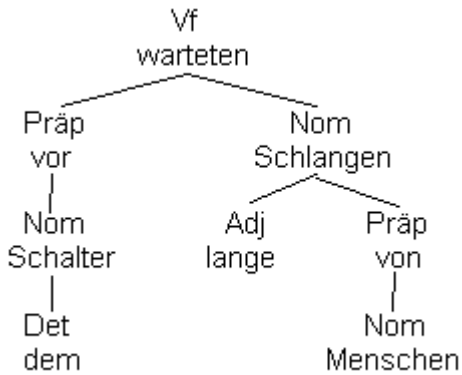
die Beschuldigung des Leiters

Исто така и со конституентиот приказ може да се констатира дека нема разлика:

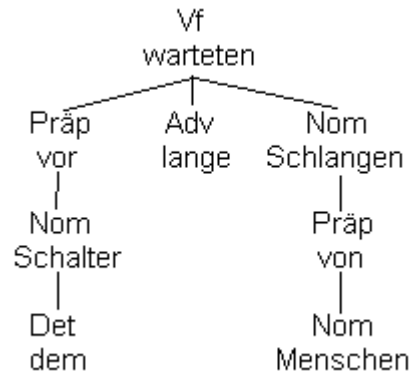

die Beschuldigung des Leiters

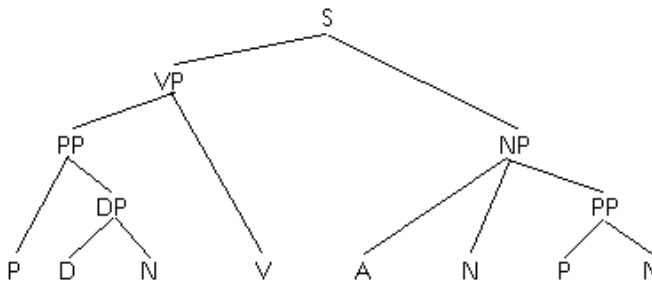
В. Синтаксичката повеќезначност од основен тип 3 (мешан тип) претставува еден вид комбинација на претходните два типа синтаксичка повеќезначност. Така, ако се земе реченицата: *Vor dem Schalter warteten lange Schlangen von Menschen*. со помош на депендентната и на конституентната анализа ќе се утврди дека *lange* во германскиот јазик може да остварува релација и со именката *Schlangen* и со глаголот *warteten*.

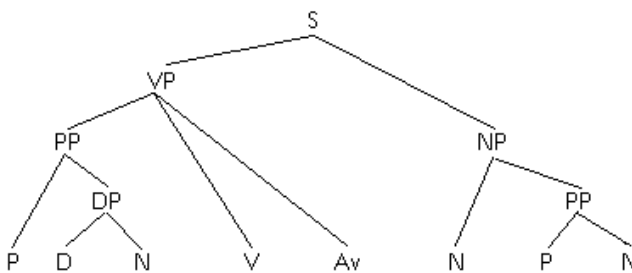
Vor dem Schalder warteten lange Schlangen von Menschen.

Vor dem Schalder warteten lange von Menschen.

Vor dem Schalder warteten lange Schlangen von Menschen

Vor dem Schalder warteten lange Schlangen von Menschen

Освен тоа, различна е и припадноста кон зборовната класа: во првиот случај *lange* е придавка во функција на атрибут на именката, а во вториот случај е прилог во функција на прилошка определба за време.

Нетипични начини на манифестирање на синтаксичките структури во германскиот јазик

Постојат и некои нетипични начини на манифестирање на синтаксичките структури. Такви се: комбинации на повеќезначности, нецелосни структури, елипси, долги и комплицирани реченици, бесмислени и противречни реченици, семантички отстапки, игри на зборови и др. (Agrikola, 1968: 118)

За комбинации на повеќезначности важат оние случаи каде што во рамките на една реченица или дел-реченица се јавуваат повеќе од една збороформа чии информации за формата и/или за хиерархиската релација и/или за видот на релацијата не се еднозначни: *Im Jahre 1690 ward zu Geyer der Totengräber wegen Zauberei auf dem Gottesacker gefangen und gefänglich eingezogen, [...]* (Мајхе кај Агрикола, 1968: 121). Според Агрикола (1968: 121) предлошката синтагма *wegen Zauberei* може да биде прилошка определба само на првиот глаголски комплекс или прилошка определба на двата глаголски комплекса, а предлошката синтагма *auf dem Gottesacker* може да биде локален атрибут на именката *Zauberei*, прилошка определба само на првиот глаголски комплекс или прилошка определба на двата глаголски комплекса.

Ако не постои можност да се идентификуваат сите форми, хиерархиски релации и/или видови релации поради тоа што не се исполнети условите за нивна целосност и еднозначност, поради тоа што и анализата е нецелосна и нееднозначна, тогаш се работи за нецелосни структури. Таков пример е изразот *Und?* кој може да се интерпретира на повеќе начини: „Продолжете!“, „Што сакате да кажете со ова?“, „Што ќе правиме сега?“ и сл.

Елипсите или испуштањата на делови од реченици често водат кон повеќезначност на целите искази: *Die Vögel begrüßen den Frühling mit Gesang, die Unteroffiziere mit Gebrüll.* (Agrikola, 1969: 25). Овде не е јасно дали се работи за тоа дека птиците ја поздравуваат пролетта со песна, а подофицерите ја поздравуваат пролетта со крескање или дека птиците ја поздравуваат пролетта со песна и птиците ги поздравуваат подофицерите со крескање. Насловите/поднасловите, кои се најчесто составен дел на текстовите во поширока смисла, содржат елиптична структура што се оправдува екстралингвално со недостигот од простор и со потребата да бидат компримирани и ударни за да го привлечат вниманието на читателот: *Wieder kleine Kinder.*

На повеќе начини можат да бидат сфатени и долгите и комплицирани изрази кои се особено чести во усната комуникација: *Ich glaube nicht, dass dieser feige Mann beabsichtigt den Wagen zu fahren, in dem es nicht wahrscheinlich ist, dass er einen Unfall überleben würde.* (Langacker, 1971: 119); и бесмислените и противречните реченици чиј исказ се коси со реалноста: *Der kleine Elefant ist groß.* (Wiese, 1973:17); и семантичките отстапки со посебни индивидуални или поетски цели за кои Агрикола (Agrikola, 1969: 27) дава доста прегледни примери: *Wer hörte das Diebesgut? Pack den Tiger in den Tank!*, а во одредени ситуации и игрите на зборови: *Greif zum Hörer, lieber Hörer!*. (Agrikola, 1969: 40) итн.

Заклучок

Со презентирањето на различните начини на манифестирање на синтаксичката повеќезначност се востанови дека синтаксичките конструкции не се искажуваат секогаш еднозначно и јасно. Видовме дека можност за повеќекратна интерпретација на исказите се јавува кога меѓу реченичните членови ќе се воспостави повеќе од една релација на зависност, или кога постои една релација на зависност, но видот на релацијата е различен или, пак, кога има услови за комбинација на овие две појави. Овие три типа синтаксичка повеќезначност ги претставивме со помош на репрезентативни примери од германскиот јазик, а преглед на нивните внатрешни врски направивме со помош на зависентниот и конституентниот дијаграм. Покрај типичните форми на синтаксичка повеќезначност расветливме и егземпларно поткрепивме и некои нетипични начини на манифестирање на синтаксичките структури. Од спроведеното истражување може да се заклучи дека иако синтаксичката повеќезначност е навидум скриен феномен и не се открива ад хок, сепак може да предизвика блокада во мисловниот процес, поради можноста за една синтаксичка структура да се создадат две или повеќе семантички варијанти, односно две или повеќе ментални претстави.

Со синтаксичката повеќезначност (треба да) се занимава граматиката. Агрикола (1969: 14) смета дека граматиката меѓу другото треба да може да ја идентификува синтаксичката повеќезначност на ниво на површинска структура и на таквата конструкција да ѝ ги припише сите потенцијално коректно експлицирани структури, како и да може да ги открива причините за појавата на синтаксичката повеќезначност и, колку што е можно, само со помош на синтаксичките значења да одлучува за вистинската од двете или повеќето структури, односно да ги редуцира можните избори на минимум.

Користена литература

- [1] Agrikola, E. (1969). *Semantische Relationen im Text und im System*. Halle (Saale): Niemeyer.
- [2] Agrikola, E. (1968). *Syntaktische Mehrdeutigkeit (Polysyntaktizität) bei der Analyse des Deutschen und des Englischen*. Berlin: Akademie.
- [3] Engel, U. (1988). *Deutsche Grammatik*. Heidelberg, Groos.
- [4] Forgács, E. (2004). *Ausgewählte Arten der Ambiguität und ihre Übersetzbarkeit*. In: Berliner Beiträge zur Hungarologie. 14 (2004), pp. 304–320) http://epa.oszk.hu/02300/02398/00011/pdf/EPA02398_BerlinerBeitragZurHung_14_304-320.pdf
- [5] Helbig, G/Buscha, B. (2001). *Deutsche Grammatik, ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin usw.: Langenscheidt.

- [6] Koller, W (2001). *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*, 6. Aufl. Wiebelsheim: Quelle & Meyer.
- [7] Langacker, R.W. (1971). *Sprache und ihre Struktur*. Ins Deutsche übersetzt von Gerd Fritz. Tübingen: Niemeyer.
- [8] Meibauer, J. usw. (2002). *Einführung in die germanistische Linguistik*. Stuttgart/Weimar: Metzler.
- [9] Polenz, P. v. (1988). *Deutsche Satzsemantik, Grundbegriffe des Zwischen-den-Zeilen-Lesens*. Berlin, New York: de Gruyter.
- [10] Wandruszka, U. (1997). *Syntax und Morphosyntax: Eine kategorialgrammatische Darstellung anhand romanischer und deutscher Fakten*. Tübingen: Narr.
- [11] Welke, K. (2007). *Einführung in die Satzanalyse*. Berlin/New York: de Gruyter Studienbuch.
- [12] Wiese, I. (1973). *Untersuchungen zur Semantik nominaler Wortgruppen in der deutschen Gegenwartssprache*. Halle/Saale: Niemeyer.

Листа на употребени кратенки и скратеници:

(за депендентен дијаграм)

Adj – придавка
Adv – прилошка определба
Det – член
Nom – именка
Präp – предлог
Vf – личноглаголска форма

(за конституентен дијаграм)

A – придавка
AP – придавска фраза
Av – прилог
D – детерминатор
DP – детерминаторска фраза
N – именка
NP – именска фраза
P – предлог
PP – предлошка фраза
V – глагол
VP – глаголска фраза
S – реченица

